

Nikotin og unge

Viden om nikotin

Færre unge ryger cigaretter, men flere starter med andre nikotinprodukter så som snus, e-cigaretter, puff-bars og børn og unges forbrug er flygtigt. Det er produkter som er dragende for børn og unge, stærkere, mere vanedannende og med risiko for at flere fastholdes i et afhængighedsforbrug som er sundhedsskadelig, ulovligt og hvor langtidskonsekvenserne fortsat er ukendte.

Erfaringen er, at de unges motivation for at komme ud af afhængighed er flygtig. Dette skyldes bl.a. at de unges forståelse for egen afhængighed mangler og at sundhedskonsekvenserne har mindre betydning for de unge ift. motivation for at starte og blive i et stopforløb.

I 2020 brugte 8,7 procent af de 15-17-årige røgfri nikotinprodukter, fx nikotinposer, dagligt eller lejlighedsvist. I 2022 var det steget til 12 procent. Og samme tendens ses blandt de 18-24-årige, hvor der er sket en stigning fra 11,9 til 17,4 procent på blot to år.

Det er en udvikling som i høj grad kalder på strukturelle nationale tiltag. Derfor blev der i november 2023 vedtaget en national forebyggelsesplan med formålet at nedbringe børn og unges forbrug af alkohol, tobak og nikotin. Aftalen omhandler primært strukturelle initiativer ift. den tidlige forebyggelse, og i mindre grad de borgernære indsatser.

Nye faglige krav til stopindsatser i kommunerne

Sundhedsstyrelsen udgav for nyligt 'Kvalitetsstandard for forebyggelsestilbud'¹ og 'Behandling af nikotinafhængighed'² hvori det beskrives, at det nu er et krav, at kommunen har stopindsatser til borgere der har brug for hjælp til at stoppe.

I Sundhedsstyrelsens nye materiale beskrives en overordnet ramme for stopindsats til børn og unge. Jf. Sundhedsstyrelsen findes der meget lidt viden om, hvad der hjælper børn og unge til at holde op med at bruge nikotinprodukter.

Sundhedsstyrelsen anbefaler derfor pt. den samme behandling som til voksne – dog tilpasset den unge. Det kalder på en mere håndholdt og skræddersyet indsats, end vi har tradition for i de ordinære stopforløb i Svendborg Kommunes Sundhedshus. Styrelsen anbefaler fx specifikke hold til målgruppen, fleksibilitet i mødetidspunkter så det passer med skole og fritid, hyppig kontakt til den enkelte unge, arbejde med sociale

**Social Sundhed og Beskæftigelse
Sundhedsafdelingen**

Sundhedssekretariat
Svinget 14
5700 Svendborg

24. april 2024

Ref.

¹ Sundhedsstyrelsen 'Kvalitetsstandarder for forebyggelsestilbud' Januar 2024

² Sundhedsstyrelsen 'Behandling af nikotinafhængighed – krav, anbefalinger og metoder til stoprådgivere' februar 2024

medier, inddragelse af forældremyndighed ift. samtykke under 15 år og understøttelse ift. behandlingen samt tilbud om nikotin substitutionsprodukter.

Status på indsatser i Svendborg Kommune

I Svendborg Kommune afholdes ordinære stopforløb på hold målrettet voksne. Derudover er der stopindsatser til borgere i udsatte- og sårbare positioner, som har brug for tilpassede forløb og ekstra støtte fx i form af substitutionsprodukter. Sidstnævnte tilbud er baseret på et tidligere Sundhedsstyrelse finansieret udviklingsprojekt, som blev kørt i Sundhedshuset og er efterfulgt af politisk prioritering i budget 2024. I regi af udviklingsprojektet under Sundhedsstyrelsen har Sundhedshuset tilbudt at afprøve et afgrænset tilbud til udsatte unge i Ungekontakten.

I arbejdet med forebyggelse af nikotinprodukter blandt børn og unge i Svendborg Kommune, blev der i efteråret 2023 dannet en netværksgruppe bestående af SSP, Sundhedsplejen, Skoletandplejen og Sundhedshuset. Formålet med gruppen er at videndele omkring målgruppens brug af nikotin samt drøfte mulige tiltage og fokusområder. Netværksgruppen har udformet et informationsbrev om udviklingen og opmærksomhedspunkter om nikotinprodukter til forældre til 10-17-årige. Informationsbrevet blev udsendt i december 2023. Derudover varetager netværksgruppen 'teoretiske torsdage', hvor fagpersoner løbende deler viden om specifikke områder herunder nikotin og børn og unge, med henblik på at klæde fagpersoner på i forebyggelsesopgaven. I maj udsender netværket, en informationskrivelse til de unge med oplysning om nikotin og brugen af nikotinprodukter.

For at få mere viden om virksomme metoder for stopindsatser til børn og unge, har Sundhedshuset ansøgt Sundhedsstyrelsens udviklingspulje på området.

Formålet med ansøgningen, er i samarbejde med Langeland og Ærø og 13 uddannelsesinstitutioner, at tilbyde målgruppen tilpassede stopforløb. Herunder at etablere samarbejder med uddannelsesinstitutionerne ift. at afprøve forskellige rammer for stopindsatser, udvikle, afprøve og løbende tilpasse stopindsatserne med involvering af målgruppen. Udviklingspuljen omhandler alene stopindsatser og ikke forebyggelse. Det forventes at vi får en tilbagemelding fra Sundhedsstyrelsen i løbet af 2. kvartal 2024.

Mulige modeller

Som kommune kan vi arbejde med børn- og unges nikotinbrug ift. områderne:

1. forebyggelse ved informations- og oplysningskampagner, temamøder, videndeling så fagpersonale kender til forbrug og konsekvens ved nikotinbrug
2. lokale strukturelle tiltag så som forbud mod at anvende nikotinprodukter på områder, hvor kommunen har ret til at sætte rammer for det
3. etablere stopindsatser specifikt for børn og unge der er i et afhængighedsforhold og ønsker at stoppe.

Herunder beskrives tre mulige modeller for styrket forebyggelses- og nikotinstopindsatser for børn og unge i Svendborg Kommune:

Model 1 – stopindsatser

Modellen indeholder stopindsats tilpasset børn og unge, herunder mulighed for substitutionsmedicin. Indsatsen vil blive etableret i samarbejde med skoler- og uddannelsesinstitutioner. I forbindelse med udarbejdelsen af puljeansøgningen var der stor opbakning fra både skole og uddannelsesinstitutioner til etablering af en stopindsats. Modellen er relevant hvis kommunen ikke tildeles puljemidler. Hvis der gives tilsagn til projektbeskrivelsen, vil projektet finansiere stopindsatsen frem mod 2028.

Udgiften dækker timer til medarbejdere der skal udføre tilpassede stopindsatser + udgifter til substitutionsprodukter.

Årlig udgift 420.000 kr.

Model 2 – forebyggelse og kompetenceopbygning

Modellen indeholder forebyggelse i form af kampagneaktivitet og information til både børn og unge, samt personale der arbejder med børn og unge, mhp. at der sker videndeling og kompetenceopbygning hos relevant personale. Materialer udarbejdet af eks. Sundhedsstyrelsen og andre kommuner vil anvendes.

Arbejde med mulige strukturelle tiltag i samarbejde med relevante parter. F.eks. forbud mod brug af nikotinprodukter på kommunale arealer. Alle indsatser målrettet både børn og unge i skole og uddannelse ift. området. Model 2 kan eks. ses i kombination med mulig tildeling af puljemidler fra Sundhedsstyrelsens.

Udgiften dækker timer til medarbejdere der skal udarbejde informationsmaterialer, undervise relevante medarbejdere, stå for informationsdage på uddannelserne mm. Kampagnematerialer, brug af sociale medier mm.

Årlig udgift 280.000 kr.

Model 3 – forebyggelse, kompetenceopbygning og stopindsatser

Modellen indeholder forebyggelse i form af kampagneaktivitet og information til både børn og unge, samt personaler der arbejder med børn og unge, mhp. at der sker videndeling og kompetenceopbygning hos relevant personale. Materialer udarbejdet af eks. Sundhedsstyrelsen og andre kommuner vil anvendes. Arbejde med mulige strukturelle tiltag i samarbejde med relevante parter. F.eks. forbud mod brug af nikotinprodukter på kommunale arealer. Desuden stopindsatser tilpasset og målrettet børn og unge, herunder mulighed for substitutionsmedicin.

Udgiften dækker timer til medarbejdere der skal udføre stopindsatser, bruge eksisterende informationsmaterialer, undervise relevante medarbejdere, stå for informationsdage på uddannelserne mm. Kampagnematerialer, brug af sociale medier mm, og udgifter til substitution.

Årlig udgift 650.000 kr.